

Advent i adventski, došašće i...?

Ham, Sanda

Source / Izvornik: **Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, 2018, 65, 171 - 172**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:122088>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-04-12**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

PITANJA I ODGOVORI

ADVENT I ADVENTSKI,
DOŠAŠĆE I... ?

Čitatelj T. M. iz Zagreba pitao nas je kako glasi pridjev prema imenici *došašće*. Prema *advent* upotrebljava se *adventski*, ali prema *došašće* nije čuo da se upotrebljava pridjev ili da uopće postoji.

Prema imenici *advent* postoji odnosni pridjev koji se često upotrebljava, *adventski* – *adventsko* vrijeme, *adventski* vijenac, *adventska* svijeća i sl., međutim pridjev prema imenici *došašće* u suvremenom se jeziku ne upotrebljava, ali postoji i zabilježen je u starijim našim rječnicima i književnim djelima.

U Kašićevu je rječniku s kraja 16. st. *došašće* (ili *prišašće*)¹ zabilježeno kao prijevod talijanskoga *arrivo* (*dolazak*), u Vrančića (1959.), Mikalje (1649. – 1651.) i Habelića (1670.) *došašće* je prijevod lat. *adventus* (*dolazak*), ali ne u liturgijskom značenju.

U Akademijinu ćemo rječniku uz natuknicu *Advenat* pronaći i Kašićev primjer: *Prišašće* ali ti *advenat* gospodnji., iz kojega je jasno da je *došašće* upotrijebljeno u liturgijskom značenju. U Belostenčevu *Gazofilaciju* (1740.) jasno se i izravno *advent* naziva *došašćem* ili *prišašćem*. U natuknici *adventus* između ostaloga stoji: „*Prišašće*, *došašće*, velimo tako i *Advent*, početak ljeta crkvenoga, sv. Petar počeo je vrijeme *adventa*, to jest, *došašća* Kristuševa.“ *Došašće* u značenju *advent*, prema podacima iz Akademijina rječnika u natuknici *došašće*, upotrebljavaju i stariji hrvatski književnici, primjerice Mrnavić: „Pred prvom nedjeljom mjeseca prosinca ili *došašća* Isukrstova“ ili Divković: „Od prve nedjelje *došašća* Gospodinova.“

Danas je upotreba *došašća* u značenju *adventa* uobičajena, a latinski se *adventus* danas prevodi kao *dolazak* ili *dohod*, dok se *došašće* u tom značenju smatra zastarjelicom. Rječnik hrvatskoga jezika (2000.) bilježi „*advent* (lat) m [mn. *G advenata*] kršć. *došašće*“, „*došaće*, kršć. 1. *dolazak* na svijet: *Isusovo došašće*, 2. *advent*“. U Velikom se hrvatskom rječniku (2015.) s *adventa* upućuje na *došašće*.

Usprkos širokoj prihvaćenosti *došašća*, pridjev prema *došašće* (u značenju *advent*) ne potvrđuje se u hrvatskim suvremenim rječnicima, a ni u suvremenoj ga upotrebi ne nalazimo. U Akademijinu rječniku pronaći ćemo dva oblika pridjeva – *došastan* (*došasna*, *došasno*) i *došašći*, a oba potvrđena u starijih hrvatskih leksikografa i književnika.

Određeni oblik pridjeva *došastan* – *došasni* u Akademijinu se rječniku povezuje tvorbeno s oblikom *došast* (*koji će biti*, *budući*), a s istim se oblikom tvorbeno povezuje i *došašće*. Potvrđuje se, primjerice, u Della Belle (1728.) u značenju *budući* (*futurus*), a tako i u većine hrvatskih potvrda navedenih u Akademijinu rječniku, u natuknici *došastan*: „Od vremena sadašnjega, ili prošasnoga a ne *došasnoga*.“ Za značenje *adventski* nema ni jednoga primjera!

Za pridjev *došašći* doslovce se u Akademijinu rječniku kaže ovako, uz primjer iz 18. st.: „*DOŠAŠĆI*, *adj. vidi došast*, *od čega postaje*, ili *po većoj prilici od došašće*. – *U jednoga pisca XVIII vijeka i u naše vrijeme*. Riči prilične koje *zlamenuju vrime došašće*. *Ant. Kadčić*:“ gdje bi se *vrijeme došašće* moglo protumačiti kao *vrijeme adventsko*, dakle u liturgijskom značenju.

Prema tomu, pridjev postoji, starije nam potvrde kažu da su to pridjevi *došastan* (*došasni*) ili *došašći*, s tim da se samo *došašći* upotrebljavao u značenju *adventski*, ali

¹ Jednostavnosti radi, svi su primjeri preneseni u suvremeni slovoпис i jezik.

suvremena upotreba ne poznaje *došašći* u značenju *adventski* i umjesto pridjeva upotrebljava se posvojni genitiv. Evo nekoliko primjera iz Suvremene katoličke enciklopedije (1998.) iz natuknice *došašće / advent*: prva nedjelja *došašća*, čitanja i običaji vremena *došašća*, liturgija u zadnjem tjednu *došašća*. Kada je o toj enciklopediji riječ, valja upozoriti na sitniju netočnost koja se odnosi na postanak imenice *došašće*, naime na str. 188., kaže se ovako: „Riječju *došašće* J. Šetka u svojoj knjizi *Hrvatska kršćanska terminologija* prevodi latinski liturgijski izraz *adventus* (dolazak).“ Knjiga kojoj se pripisuje *došašće* kao prijevod latinske riječi

adventus (pa onda i *advent*) nastala je 1964., a to je skoro četiri stoljeća poslije Kašičeva prijevoda.

I napokon, valja zaključiti i jasno odgovoriti našem čitatelju koji pita kako glasi pridjev prema *došašće* – pridjeva su dva: *došastan* (*došasni*) i *došašći*; *došastan* (*došasni*) potvrđuje se u značenju *dolazeći*, *budući*; *došašći* u značenju *adventski*. Oba pridjeva pripadaju hrvatskom starijem rječničkom blagu i danas se ne upotrebljavaju. Upotreba *došašći* umjesto *adventski* bila bi izrazito stilski obilježena.

Sanda Ham

ZAŠTO JE ĐURO ŠURMIN NAPISAO POVJEST KNJIŽEVNOSTI, A NE POVIJEST KNJIŽEVNOSTI?

Naš nas je čitatelj E. F. iz Varaždina pitao je li imenica *povjest* u naslovu knjige Đure Šurmina: *Povjest književnosti hrvatske i srpske*, valjano napisana. Prema njegovu mišljenju, valjalo bi pisati *povijest* i nije mu jasno kako se takva pogriješka mogla dogoditi na naslovnici knjige.

Kao odgovor na njegovo pitanje dobro će poslužiti dio mojega rada objavljenoga prošle godine u Zborniku o Đuri Šurminu:¹ *Hrvatski jezikoslovci u Povjesti književnosti hrvatske i srpske* Đure Šurmina, jer u tom

radu pišem, između ostaloga, i o dvoglasniku u imenice *povjest/povijest*. Ovdje je promijenjen, prilagođen i dopunjen tekst koji je odgovor na čitateljevo pitanje.

Šurminova je *Povjest književnosti hrvatske i srpske* objavljena 1898., pet godina nakon što je Brozov Hrvatski pravopis postao obveznim za škole (objavljen je 1892., školskim postaje 1893.), godinu dana prije Mareticeve Gramatike i stilistike hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika i dvije godine prije Broz-Ivekovićeve Rječnika hrvatskoga jezika (1901.). Ta su tri djela u hrvatskom jezikoslovlju poznata kao stožeri hrvatskoga vukovskoga pogleda na književni jezik. Drugim riječima, Šurminova *Povjest* pripada razdoblju kada je u hrvatskom jeziku vodeća bila hrvatska vukovska književnojezična stilizacija. Već je na prvi pogled to očito prema slovopisu, pravopisu i jeziku njegove *Povjesti* – slovopis i pravopis brozovski su, jezik je mareticevski. Iako je Šurminovo početno školovanje bilo na književnojezičnoj stilizaciji zagrebačke škole (rođen je 1867.) jer su u doba njegova početna školovanja na snazi

¹ Zbornik je nastao na temelju radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa o Đuri Šurminu, održanom 21. i 22. travnja 2016. u Zagrebu, Varaždinu i Čazmi. Skup su organizirali Hrvatski studiji kao jedan u nizu međunarodnih znanstvenih skupova o hrvatskim književnim povjesničarima, a glavni je urednik Zbornika Tihomil Maštrović.